Универзитет у Београду
Филолошки Факултет
Датум :

ИЗВЕШТАЈ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ, КАНДИДАТА И МЕНТОРА ЗА ИЗРАДУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовао комисију

Одлуком Научно-наставног већа Филолошког факултета
Унивезитета у Београду образована је комисија за оцену подобности теме коју је Маријана М Продановић, мастер професор језика и књижевности, пријавила под насловом **Контрастивна анализа средстава за ублажавање говорних чинова који угрожавају образ саговорника у енглеском и српском језику.**

2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назив уже научне области за коју је изабран у звање, датум избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:

1. др Ивана Трбојевић-Милошевић, доцент, Англистика, предмет Енглески језик (08.03.2010.), Филолошки факултет Универзитета у Београду

2. др Ненад Томовић, доцент, Англистика, предмет Енглески језик (02.02.2011.), Филолошки факултет Универзитета у Београду

3. др Зорка Кашић, редовни професор, лигвистика, фонетика, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду

II БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Докторанд Филолошког факултета Маријана (Миленко) Продановић је рођена у Зворнику, Република Српска, Босна и Херцеговина, 5. октобра 1988. године. У Малом Зворнику (Република Србија) завршава Основну школу „Бранко Радичевић", са просечном оценом школовања пет (5,00). Потом уписује „Карловачку гимназију", у Сремским Карловцима, смер живи језици-енглески језик, где четворогодишње школовање завршава са просечном оценом пет (5,00). За време средњошколског образовања била је редовни учесник семинара у Истраживачкој станици Петница, као и члан и такмичар Регионалног центра за таленте Сремски Карловци. Године 2007. уписује Филолошки факултет

Универзитета у Београду, катедра за Англистику. Студије завршава у року, у јуну 2011. године, са просечном оценом 8,29, чиме стиче звање: Дипломирани професор језика и књижевности.

У октобру исте године (2011.) уписује студије другог циклуса (мастер), на Филолошком факултету Универзитета у Београду, у оквиру модула: Језик, култура, књижевност. У јуну 2012. године завршава мастер студије, са просечном оценом 9,50 и оценом 10 на одбрани завршног (мастер) рада, са темом "Cross Cultural Politeness: Comparison of English and Serbian Requests'', код др Иване Трбојевић-Милошевић, чиме стиче звање: Дипломирани професор језика и књижевности-мастер.

Затим, у октобру 2012. уписује студије трећег степена (докторске студије) на Филолошком факултету Универзитета у Београду, модул: Језик. Од тада учествује на семинарима и конференцијама релевантним за даље усавршавање. Такође, објављује радове из области прагматике и когнитивне лингвистике. Из домена науке о језику, њена интересовања, на првом месту, обухватају: прагматику, са посебним освртом на крос-културну прагматику, а, у оквиру исте, говорне чинове, те феномен учтивости; међуоднос прагматике и когнитивне лингвистике; анализу дискурса; синтаксу, са нагласком на контрастивној анализи двају језика, енглеског и српског.

Запослена је на: Филолошком факултету Универзитета Синергија, у Бијељини, као виши асистент на предметима: Савремени енглески језик, Морфологија, Академско писање; Факултету за Менаџмент у туризму и хотелијерству, као и Факултету за пословну економију Универзитета Сингидунум, у Београду, као предавач енглеског језика.

III БИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

1. Продановић, М. (2013). Requesting and Politeness in Serbian and English, *Српски језик,* XVIII, 633-640
2. Prodanović, M. (2014). Conceptual Metonymy in the Speech Act of Request. *Journal of Language and Cultural Education,* 2 (1), 129-140
3. Prodanović, M. (2014). Request Realization Patterns: Cross-Cultural Study. У зборнику са конференције *English Language and Literature International Conference Going against the Grain* (у штампи)

IV ОЦЕНА ДА ЈЕ КАНДИДАТ ПОДОБАН ДА РАДИ ДИСЕРТАЦИЈУ

Увидом у биографију и библиографију кандидата, комисија сматра да кандидат Маријана Продановић испуњава све услове за израду дисертације.

V ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА

За ментора је предложена др Ивана Трбојевић-Милошевић, доцент за Енглески језик на катедри за Англистику, Филолошки факултет у Београду, руководилац при изради већег броја успешно одбрањених магистарских радова и доктората као и при изради великог броја дипломских академских радова (мастер). Била је члан у већем броју комисија за преглед, оцену и одбрану магистарских и докторских теза.

Библиографија ментора, са најмање 5 јединица релевантних за област из које се ради докторска дисертација.

1. Trbojević-Milošević, I. (2004). *Modalnost, sud, iskaz. Epistemička modalnost u engleskom i srpskom jeziku.* Beograd: Filološki fakultet.
2. Trbojević-Milošević, I. (2009). Crossing boundaries or how similarities can be dangerous. *Acta Universitatis Wratislaviensis, Wroclaw*, No 315, Anglica Wratislaviensia XLVII, Wydawnictvo Uniwersytetu Wroclawskiego, 73-80.
3. Trbojević-Milošević, I. (2009). Some contrasts in politeness structure of English and Serbian. In: Kuzniak M., Rozwadowska B. (eds) PASE Papers 2008: Studies in Language and Methodology of Teaching Foreign Languages, Wroclaw: Oficyna Wydawnicza ATUT, 177-184.
4. Trbojević-Milošević, I. (2008). Grammar Can Hurt: A Contrastive View of English and Serbian Imperatives. In: Rasulić, K. and I. Trbojević (eds) ELLSSAC Proceedings - English Language and Literature Studies: Structures across Cultures, Belgrade: Faculty of Philology, 117-128.
5. Trbojević-Milošević, I. (2006). Speech Act Conditionals in English and Serbian: Avoiding Rudeness or Being Polite. In: Rasulić K.and I.Trbojević-Milošević (eds) English Language and Literature Studies: Interfaces and Integrations ELLSII75. Volume I, Belgrade: Faculty of Philology, 225-233

Комисија сматра да др Ивана Трбојевић-Милошевић **испуњава све услове за ментора ове докторске дисертације за области** прагматика**.**

VI ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ:

ОЦЕНА

1. Формулација назива тезе (наслова)

Комисија закључује да је радни назив тезе *Контрастивна анализа средстава за ублажавање говорних чинова који угрожавају образ саговорника у енглеском и српском језику* прикладан и да добро репрезентује суштину предложене теме истраживања.

2. Предмет (проблем) истраживања

Још од својих зачетака (Austin 1962, Searle 1969), теорија говорних чинова разликује оне говорне чинове који угрожавају образ саговорника (како говорника, тако и слушаоца), од оних који не угрожавају образ (Goffman 1955, Brown and Levinson 1978, 1987). Не би ли комуникација међу саговорницима била што успешнија, те да би се интегритет, односно, образ сваког од саговорника сачувао, у највећој могућој мери, често је неопходно посегнути за одређеним лингвистичким средствима, која ће говорни чин, чија се илокуциона снага преноси међу саговорницима, ублажити, што обезбеђује известан степен учтивости (Brown and Levinson 1978, 1987), а све са сврхом квалитетне људске комуникације, лишене *трвења* и конфликата (Lakoff 1975, Leech 1980).

Све културе у свету поседују, у мањој или већој мери, различите друштвене норме, чије се карактеристике осликавају у језицима који се у тим културама говоре (Scollon and Scollon 1995). С тим у вези, и говорни чинови, као носиоци вербалне комуникације, нису на исти начин перципирани у различитим друштвено-културолошким срединама, односно, илокуциона снага коју носе није свуда реализована, а потом ни препозната, са једнаким интензитетом.

Да би се друштвено-културолошке различитости, које остављају трага у језицима, минуциозно сагедале, упоредиле, те покушале објаснити, углавном је неопходно спровести крос-културна истраживања. На тему реализације говорних чинова, посебно оних који угрожавају образ једног од саговорника, у различитим, углавном несродним, културама, тј. језицима, настали су бројни радови, током последњних деценија, од када је, заправо, прагматика, а, у њеним оквирима, и теорија учтивости и говорних чинова, доживела процват међу језичким дисциплинама. Међутим, и поред опсежних социо-прагматичких, крос-културних анализа и поређења образаца, по којима се реализују говорни чинови, са посебним освртом на оне који угрожавају образ (Blum-Kulka 1982, Blum-Kulka and Olshtain 1984, Marquez-Reiter 2000, Ogierman 2009, Economidou-Kogetsidis 2008, Peterson 2008, House and Kasper 1981...), није велики број оних у чијем су се фокусу нашли словенски језици, са једне, и германски језици, са друге стране (Wierzbicka 1985, Perović 1997, Trbojević-Milošević 2008, 2009...).

Имајући у виду наведено, предмет овог научног истраживања јесте реализација говорних чинова који угрожавају образ, те језичка средства, како из домена прагматике, тако и из домена синтаксе, лексикологије и когнитивне лингвистике, употребљена са циљем ублажавања таквих чинова, у процесу реализације, у три језика, односно језичка варијетета: савременом српском језику, британском варијетету енглеског језика и америчком варијетету енглеског језика.

3. Библиографија прелиминарних истраживања

Кандидат је предложио библиографију од 77 библиографских јединица, релевантних за истраживање. Овде наводимо јединице најзначајније за истраживање:

1. Austin, J.L. (1962). *How to Do Things with Words.* Cambridge, MA: Harvard University Press.
2. Blum-Kulka, S., and Olshtain, E. (1984). Requests and Apologies: A cross-cultural study of speech act realization patterns (CCSARP), *Applied Linguistics*, 5(3), 196-213.
3. Blum-Kulka, S., House J., and Kasper, G. (1989). *Cross-Cultural Pragmatics: Requests and Apologies.* Norwood, NJ: Ablex.
4. Blum-Kulka, S. & E. Leventson (1987). Lexical-grammatical pragmatic indicators. *Studies in Second Language Acquisition.* 9:155-170.
5. Brown, P., and Levinsosn, S. (1987). *Politeness: Some Universals in Language Usage.* Cambridge: Camridge University Press.
6. Goffman, E. (1955). On Face-work: An Analysis of Ritual Elements of Social Interaction. *Interaction Ritual.* 41-45.
7. Grice, P. (1975). Logic and Conversation. In: *Syntax and Semantics*, Vol. 3, Speech Acts, ed. by Peter Cole and Jerry L. Morgan. New York: Academic Press.
8. Grundy, P. (2000). *Doing Pragmatics.* London: Arnold
9. Lakoff, G. and M. Johnson (1980). *Metaphors We Live By*. Chicago and London: The University of Chicago Press.
10. Leech, G. (1980). *Exploriations in Semantics and Pragmatics.* Amsterdam: John Benjamins Publishing.
11. Marmaridou, Sophia S.A. (2000). *Pragmatic Meaning and Cognition.* Amsterdam - Philadelphia: John Benjamins.
12. Panther, K.-U. and G. Radden (eds.) (1999). *Metonymy in Language and Thought*. Amsterdam: JBP.
13. Pérez-Hernández, L. (2011). *Illocution and cognition. A constructional approach.* La Rioja: Universidad de La Rioja.

4. Циљ/еви и хипотезе истраживања

Како се у подлози овог истраживања налазе типолошки несродни језици, српски, као припадник јужне гране словенских језика, са једне стране, и енглески језик, са друге стране, као један од језика из западне гране германских језика, у виду своја два варијетета, британском и америчком, циљ је истраживања утврдити сличности и разлике у реализацији говорних чинова, који угрожавају образ, у поменутим језицима, односно, језичким варијететима, са посебним освртом на технике употребљене за ублажавање оваквих говорних чинова.

Имајући у виду да су у питању, не само типолошки несродни језици, него и географско, друштвено-културолошки удаљене цивилизације, Источна, на једној, која се сматра непосреднјом од Западне, на другој страни, тако су и језици, којима се служе припадници поменутих цивилизација, овде српски и енглески језик, окарактерисани на различите начине; наиме, директнији, приснији начин обраћања једно је од својстава српског језика, за разлику од енглеског језика, коме, чак ни када је у питању његов амерички варијетет, није својствена присност у међуљудској, вербалној комуникацији. С тим у вези, ово научно истраживање започето је ослањајући се на хипотезе:

- да су, најпре, сами обрасци реализације говорних чинова, који угрожавају образ, у погледу дужине исказа и оријентације говорног чина, различити у српском и енглеском језику (у два његова варијетета), на начин да су искази у енглеском језику дужи, а чинови усмерени ка говорнику, у већој мери него ка слушаоцу;

- да су говорни чинови, који угрожавају образ, директније изражени у српском језику, него у било ком од два варијетета енглеског језика, британском и америчком, као и

- да је, сами тим, мања употреба језичких средстава (лексичких, синтаксичких, когнитивно-лингвистичких) за ублажавање таквих говорних чинова, међу говорницима српског језика.

5. Очекивани разултати

Сагледавши наведено, очекује се да ће резултати, након обављеног истраживања, показати разлике међу два језика, односно српског језика и два варијетета енглеског језика (британског и америчког), на начин који би потврдио полазне хипотезе ово истраживања, односно, да ће анализа добијених података потврдити већу непосредност међу говорницима српског језика, која се, када су у питању говорни чинови који угрожавају образ, манифестује краћим исказима, оријентисаним ка слушаоцу, са ниско фреквентном употребом средстава, која би дате чинове могла ублажити, док се, с друге стране, у енглеском језику очекује високо фреквентна употреба средстава за ублажавање говорних чинова, који угрожавају образ, као и дужи искази и тенденција ка усмерености говорног чина ка говорнику. Такође се очекује да ће британски варијетет енглеског језика показати веће разлике у свим наведеним, за ово страживање релевантним, параметрима у реализацији говорног чина, који угрожава образ, од америчке варијанте енглеског језика, а у поређењу са српским језиком.

6. План рада

У уводном делу, првом делу рада, насловљеном *Методологија истраживања,* образложићемо предмет рада, циљеве и задатке рада; потом, хипотезе са којима се започело истраживање, које је у основи овог

рада; коначно, дефинисаћемо и образложити методолошки приступ примењен у раду-методе и технике истраживања, али и сам ток истраживања.

Други део рада (*Теоријска подлога истраживња*) даће теоријски преглед, најпре о самом феномену говорних чинова, а, потом, и о феномену говорних чинова који угрожавају образ, те стратегијама које помажу ублажавање таквих чинова. Овај део рада ћемо наставити приказом теорија, које су најзначајније, управо у објашњењу реализације говорних чинова и њиховог дејства на учеснике у комуникацији, као и на који начин су овоме приступили Austin, Searle, Brown and Levinson, Hause and Kasper, Goffman, Grice, Leech... Уз критички осврт на тврдње и закључке поменутих лингвиста, у неколико наредних потпоглавља, обрадићемо појмове као што су *позитиван и негативан образ, угрожавање образа, врсте и реализација говорних чинова,* са посебним освртом на *говорне чинове који угрожавају образ, кооперативни принцип, феномен учтивости*, са диференцијацијом *позитивне и негативне учтивости, директност и индиректост, усмереност говорног чина, стратегије ублажавања говорног чина (ограђивање,* употреба *модалних конструкција,* употреба *когнитивно лингвистичких „алата", метафоре и метоније,* за ублажавање говорног чина).

Трећи, средишњи и главни део рада (*Анализа и дискусија резултата*), посвећен, укратко, самом истраживању и, потом, највећим делом анализи добијених података, те дискусији у вези са истим, започињемо анализом података, добијених уз употребу теста допуне дискурса, који су попуњавали испитаници са универзитета у Србији, Великој Британији и Америци, где посматрамо, описујемо, а онда и упоређујемо, кроз јасно диференцирана потпоглавља за сваки говорни чин, као и за сваки релеванти параметар, прво, дужину добијених исказа, потом оријентацију исказа (ка слушаоцу или ка говорнику), ниво (ин)директности исказа, те употребу лексичких, као и синтаксичких средстава, у реализацији говорног чина и коначно, појаву когнитивно-лингвистичких, појмовних инструмената, метафоре и метонимије, у датим говорним чиновима, у српском и енглеском језику, са два варијетета (британском и америчком).

Други део анализе података биће усмерен ка подацима из корпуса говореног језика, тачније, корпуса говореног српског језика, корпуса говореног енглеског језика Лондон-Лунд (London-Lund Corpus of Spoken English) и, напослетку, корпуса савременог америчког енглеског (Corpus of Contemporary American English), где ћемо се осврнути само на део корпуса, који се односи на говорени језик. Анализа података ће бити урађена на истим језичким нивоима, те на исти начин, пратећи форму засебних потпоглавља за сваки анализирани говорни чин, те параметре релевантне за ово истраживање, као и када су били у питању подаци добијени уз употребу теста допуне дискурса; значи, посматраћемо, анализирати у упоређивати: дужину исказа, са оријентацојим истих, било ка говорнику, било ка слушаоцу; степен директности или индиректности датих говорних чинова; употребу лексичких,

синтаксичких те когнитивно-лингвистичких, појмовних средстава, у реализацији говорних чинова, који угрожавају образ, у три наведена корпуса.

У последњем делу рада (*Закључци и смернице за даља истраживања*), изнећемо закључне коментаре, у вези са свим чињеницама доказаним у претходном делу рада, анализи, али ћемо, исто тако, навести и могуће разлоге, који су довели до постојећих резултата. Даље ћемо се осврнути на могућност другачијих видова истраживања, а у вези са темом овог рада и, коначно, изнети, на основу резултата, које је ово истраживање донело, смернице за даља истраживања, из ове или сродне области.

7. Методе истраживања

Сама подела рада на теоријски (са уводним, методолошким делом) део и део посвећен истраживању, односно, анализи, одредиће употребу и избор метода и методолошких поступака. У првом делу, који, између осталог, садржи и предмет, циљеве, као и хипотезе и очекиване резултате овог истраживања, неопходно је употребити опште методе, незаобилазне у свим научно-истраживачким процесима, а то су: анализа и синтеза, апстракција и конкретизација, специјализација и генерализација, дедукција и индукција, како бисмо, заправо, изнели постулате, који усмеравају и на којима се темељи наш даљи рад. У следећем, теоријском делу рада, применићемо квалитативну методу дескрипције, којом ћемо не само описати, већ и анализирати са критичким освртом, објединити, синтетизовати и систематизовати теоријска сазнања, базирајући се на литератури релевантној за тему овог рада. У делу посвећеном анализи и дискусији добијених података, применићемо квантитативне методе, најпре тест отвореног типа (тест допуне дискурса), потом корпусно-лингвистичке критеријуме, а све навадено ће да прати класификација, па анализа садржаја, са статистичком анализом, пре употребе контрастивне методе (засноване на прагматичким, лексичким, синтаксичким и когнитивнолингвистичким критеријумима), како је само истраживање двојезичног типа, и, коначно, дескрипције добијених резултата, објашњења и евалуације истих. Последњи, закључни део рада, ослониће се на основне методе научно-истраживачког рада, употребљене и у уводним деловима овог рада, са посебном употребом синтезе, индукције и дедукције.

VII ЗАКЉУЧАК СА ОБРАЗЛОЖЕНОМ ОЦЕНОМ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ КАНДИДАТА

НАПОМЕНА: _____

На основу наведених података о кандидату, Комисија констатује да је кандидат Маријана Продановић подобан за израду докторске дисертације.

На основу постављених циљева и очекиваних резултата, Комисија констатује да је предложена тема

подобна за израду докторске дисертације у области прагматике .

На основу наведених података о предложеном ментору, Комисија конастатује да је др Ивана Трбојевић-Милошевић подобна за ментора предложене докторске дисертације.

На основу изнетог, Комисија предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да донесе позитивне оцене о подобности кандидата Маријане Продановић и предложене теме докторске дисертације *Контрастивна анализа средстава за ублажавање говорних чинова који угрожавају образ саговорника у енглеском и српском језику* а да се за ментора именује др Ивана Трбојевић-Милошевић, доцент Филолошког факултета у Београду.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. доц. др Ивана Трбојевић Милошевић, Филолошки факултет, Београд

2. доц. др Ненад Томовић, Филолошки Факултет, Београд

3. проф.др Зорка Кашић, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Београд